ეროვნული ბიბლიოთეკა

მწყემსი

მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვის დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.

ვპოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. ესრეთ იყოს სიხარულ ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.

მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 17 1883—1900 15 სექტემბერი.

შემობრძანება იერუსალიმის ეპარქიაში ეოვლად სამღვდელო ლეონიდისა და პირველი მისი წირვა ქუთაისის საკათედრო ტაძარში, 17 სექტემბერს 1900 წელსა.

ათი მეუფეა 17 სექტემბერს წამობრძანდა ღამით შიო მღვიმის მონასტრიდან და ძეგვის პლატფორმაზე მობრძანდა, თფილისიდან მათი მეუფებისათვის ფოსტის მატარებელზე იყო მიბმული საკუთარი ვაგონი, რომელშიაც ჩაბრძანდა და დილის ხუთ საათზე მობრძანდა ქუთაისის რკინის გზის სადგურზე. დილის ექვსი საათიდან ქუთაისის საზოგადოება გაეშურა რკინის გზის სადგურისაკენ. ცხრის ნახევარ საათზე მობრძანდა ქუთაისის გუბერნატორი, გუბერნიის მარშლის თანამდებობის აღმასრულებელი თავადი ნიჟარაძე, ქალაქის თავი, ქალაქის სხვა-და-სხვა დაწესებულებათა წარმომადგენელნი და სასულიერო სემინარიის და ეპარქიალურ სასწავლებლის მოწაფეები. ცხრა საათზე ხალხის რიკხვმა იმატა. შეიკრიბა სამღვდელოებაც. შემოსეს მათი მეუფება და გაიმართა „ჯვრით-სვლა“. მათ მეუფებას წინ უძღოდა შემოსილი სამღვდელოება, ჯვარ-ბაირაღებით და მგალობელთა გუნდით. „სვლა“ მეტის-მეტად სასიამოვნო და დიდებულ სურათს წარმოადგენდა. იგი თქვენ უნებლიეთ მოგაგონებდათ იმ დიდებულ წუთს, როცა მაცხოვართან ერთად მოცაქულებმა „გალობა წარსთქვეს და განვიდეს მთასა მას ზეთის ხილთასა“ (მათე თავი, 26,30).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

«ჯვრით სვლა» ერთი უძველესი ჩვეულებათაგანია მართლ-მადიდებელ ეკკლესიისა. იგი მეტათ საამოა ჭეშმარიტი ქრისტიანისათვის განსაკუთრებით მაშინ, როცა ის ცოტა თუ ბევრათ მაინც მიემზგავსება იმ «სვლას», რომელიც საფუძვლად უდევს ამ ძველ ჩვეულებას. ჯვრით სვლა მოგვაგონებს ჩვენ ქრისტეს მიერ ჯვრის ზიდვას გოლგოთის მთაზე ხალხის გამოსახსნელათ. მღვდელ-მთავრის ჯვრით სვლამაც სწორეთ ეს წუთი მოგვაგონა ჩვენ. და მართლაც რა ღრმა და მძიმე აზრებით უნდა იყოს გამსჭვალული მღვდელ-მთავარი, როცა იგი პირველათ შედის თავის სამწყსოში. უეჭველია, ერთათ ერთს ნუგეშს, მომავალ მძიმე მოვალეობის წარმოდგენის დროს, მისთვის უნდა შეადგენდეს ქრისტე და ჯვარი მისი. ახალი მღვდელ-მთავრის სახეზე თქვენ ადვილათ შეგეძლოთ ამოგეკითხათ ღრმა ფიქრი და მწუხარება იმ ძნელი ტვირთის წარმოდგენაზე, რომელიც უთუოთ მოელის მას თავის ახალ სამწყსოში.

ათ საათს 15 წუთი აკლდა, როცა პროცესია მიუახლოვდა საკათედრო ტაძარს. ამ უკანასკნელის მოედანი მთლათ ხალხით იყო სავსე. სამღვდელოება მღვდელ-მთავრითურთ შევიდა ტაძარში დიდის გაჭირვებით, რადგან ასავალი კიბე ხალხით იყო გაჭედილი. ვინაიდგან პოლიციას თავდაპირველათვე ჯეროვანი განკარგულება ვერ მოეხდინა. ყველას სურდა ტაძარში შესულიყო, მარა, როგორც მოგეხსენებათ, უკანასკნელი მეტათ პატარაა და ამის გამო არამც თუ ხალხის უმრავლესობა ბევრი საპატიო პირიც კი კარში დარჩა.

ხატების წინაშე მუხლმოდრეკისა და მთხვევის შემდეგ, როცა მათი მეუფება ამბიონზე დადგა და ხალხი აკურთხა, კათედრის დეკანოზმა გაბრიელ ცაგარეიშვილმა მათ მეუფებას რუსულ ენაზე მოახსენა გრძელი სიტყვა, რომელსაც შემდეგ №-ში დავსტამბავთ. მისი სიტყვის შემდეგ, სიტყვა სთქვა, რუსულადვე, ეპარქიის სკოლების მეთვალყურემ, მ. მელიტონ კელენჯერიძემ. ამ სიტყვების შემდეგ, დაწყებულ იქმნა ჟამნობა და შემდეგ წირვა, რომელიც სლოვენურ ენაზე სრულდებოდა. წირვაზე გალობდა არქიელის გუნდი სლოვენურათ და ორიოდე საგალობელი თქვეს ქართველმა მგალობლებმა მთავარ დიაკვნის მ. რაჟდენ ხუნდაძის ლოტბარობით.

წირვის გათავების შემდეგ მათმა მეუფებამ წარმოსთქვა გრძნობიერი სიტყვა მიმართული ახალი სამწყსოსადმი. სამწუხაროთ ამ სიტყვას ახლა ვერ ვბეჭდავთ, რადგან იგი იყო წარმოთქმული ზეპირათ და შემდეგში კი, იმედი გვაქვს დავსტამბოთ.

სიტყვის გათავების შემდეგ სამადლობელი პარაკლისი იქმნა გადახდილი, რომელიც დასრულდა მათ დიდებულებათა, სამეფო სახლის, უწმინდესი სინოდის და ახალი მღვდელ-მთავრის „მრავალ-ჟამიერობითი“ მოხსენებით.

ნაწირვებს მათი მეუფება წაბრძანდა პირდაპირ თავის სასახლეში. აქ მთელი ქალაქის სამღვდელოება გამოცხადდა და რამოდენიმეც სოფლებიდანაც მოსული ამ შემთხვევისა გამო. მცირე ლიტიის გარდახდის შემდეგ ყოვლად სამღვდელოსაგან ლოცვა-კურთხევა მიიღეს და თავთავიანთ ბინებზე დაბრუნდენ.

ასე დასრულდა ახალი მღვდელ-მთავრის შემობრძანება თავის სამწყსოში- და უნდა ალვიაროთ, რომ ასეთი აღტაცებით და სიყვარულით მიგებება ახალი მღვდელ-მთავრისა იშვიათი მოვლენაა *).

დეკ. დ. ღამბაშიძე.

---

*) აქ არ შეგვიძლია არ შევნიშნოთ ერთი არა ჩვეულებრივი შემთხვევა. როცა შეიტყვეს ბესარიონ ეპისკოპოსის გარდაცვალება, თითქმის ყველა ფიქრობდა შეუძლებელათ წირვისა და ლოცვის აღსრულებას მღვდელმთავრის მოუხსენებლათ, ასე რომ თითქმის მთელს ეპარქიაში, როცა ჯერ კიდევ მთავრობის განკარგულება არავინ არ იცოდა ყოვლად სამღვდელო ლეონიდს იხსენიებდენ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ხარება

აღსრულდა ოქმი, რომელიც
ზეცას გარდასწყდა დიდებით,
ღვთის დედამ მისი წილ-ხვედრი
აღარ დასტოვა მიგდებით.

—

ცოდვა შეგვინდო, გვაკმავა,
დღემდისინ რაცა გვანანა...
და წყლული გულის სატკბობლად
დაგვასხა ტკბილი მანანა.

—

აღმოსავლეთით ვარსკვლავი
იმერთ დაადგა ვით ბეთლემს,
და მისი სხივი მზის დარად
ჩვენს გულში ჩამოგვინათებს.

—

მაღლით გაბრიელ ღაღადებს:
„ღმერთმან შეგინდოსთ ყველასო,
ზეცამ ისმინა, რასაც მე
თქვენთვის შევთხოვდი შველასო,

—

და მოგივლინათ კაცი მხნე,
მადლ-მფენი გონიერიო,
იკურთხოს ამისი მოსვლა
და თვით ქართველთა ერიო.

—

ჩემსა ჭირნახულს სამწყსოში
ეს ზეკით განაწესია,
და ერთს ათასად ამრავლებს
მე თუ რამ დამითესია“.

რ. საჯაოხელი.

ზოგიერთთა საგულისხმოდ

(უძღვნი ჩვენი დროის ფარისევლებს)

ვინც მიყვარდა, ისევ მიყვარს,
მიყვარს, სანამ მიდგას სული,
იმიტომ რომ მარტის მგზავსად
არ იცვლება ჩემი გული ..

—

სიმართლე და ერთპირობა
ჩემი არის წმიდა სჯული,
ამ სიმბოლოს გუნდრუკს უკმევ,
სანამ მიფეთქს მკერდში გული.

—

იუდასებრ დღეს მოყვარე
ხვალ კი მოყვსის გამყიდველი,
არ ვიქნები არასოდეს
ამას ჩემგან ნურვინ ელი...

თ. ქაიხოსრო გელოვანი.

ჩემი სასიხარულო და სამწუხარო შთაბეჭდილებანი აზიის და ევროპის სახელმწიფოებში მოგზაურობის დროს.

(გაგრძელება*)

ბაცილდებით თუ არა საზღვარს, ყველაფერი გამოიცვლება. არ გვჯერა, რომ ბუნება და ნიადაგი სხვა-და-სხვა ნაირი იყოს ამ ორ მეზობელ სახელმწიფოების შორის ერთ ოთხმოც ვერსზე მაინც, მაგრამ თქვენი თვალის წინ სულ სხვა სურათი იხატება ავსტრო-უნგრეთის სახელმწიფოში. მშვენიერად დამუშავებული ყანები და ბაღები ყოველ სოფელში, მშვენიერი გზა-ტკეცილები, რომელთაც

*] იხ. „მწუემსი“ № 16, 1900 წ.

ჩრდილი ფარავს გზის პირებზე აქეთ-იქით სასიამოვნოდ ჩამწკრივებული ხეებისა, მშვენიერი სათიბები, ბოსტნები და ხეხილები, პატარა „პოვოზკებით“, კაბრიოლეტებით მოგზაური ქალები და კაცები, საუცხოვო სუფთა და დიდრონი ძროხები დიდის ჯიქნებით, რომელთაც საღამოზე მიერეკებიან მწყემსები, მოგზაურის თვალსა და გონებას იზიდავს და გინდა, რომ დიდხანს უცქირო. მაგრამ რკინის გზის მატარებელი მიგაქანებს საოცრად. არა მიმხედველი ამისა თქვენ მაინც ხშირად ხედავთ მეტის-მეტად სასიამოვნო სურათებს, რადგან რკინის გზას თითქმის გვერდით ყოველგან მშვენიერი გზა-ტკეცილი მიჰყვება. ჩვენში თუ რკინის გზა გაიყვანეს, უთუოდ სასოფლო გზებს ყველგან მოშლიან და დააქცევენ, რომ ხალხმა არ დაიწყოს მათზე სიარული, რადგან ამით რკინის გზას უფრო მეტი სარგებლობა ექნება. მაგალითებრ, ჭიათურის გზა, რომ გაიყვანეს, დიდის შრომით და ვაებით სოფლელებისაგან გაყვანილი გზა სულ დააქციეს და სოფლის გზა, ყვირილაზე მიმავალი შორაპნიდან ჭიათურამდის, მოსპეს. უმთავრესი ნაწილი ყვირილის სასოფლო გზისა რკინის გზათ მოიხმარეს და სოფელი უგზოთ დარჩა და დღემდის შეკრულნი არიან და თავის მოსავალი აქაიქ ხურგით უნდა ზიდონ უშველებელ შედმართში. ამ ნაირად წაახდინეს გზები შორაპნიდან სურამის ქედამდე. ჯერეთ წყალ-დიდობამ გააფუჭა გზები 1895 წელში და რაც დარჩა, რკინის გზის მართველობამ ბრძანა ხხერიმელა წყლის გადაყვანა ძველ ნაგზაურზე, რომ ამ ნაირად რკინის გზის ლიანდაგი მოეშორებინა მდინარესათვის. ერთ ორჯერ ფულიც კი გამოვიდა ამ გზის შეკეთებისათვის, მაგრამ ამ ფულებით მარტო „პოდრიადჩიკებმა“ ისარგებლეს და მათგან გაკეთებული გზა არსად არა სჩანს. დიახ, იმას მოგახსენებდით, რომ საზიღვარ გარეთ ასეთი ყურადღება ქონიათ მიქცეული გზების კეთებაზე და მართლადაც ხალხი ურმით, „პოვოზკით“, ეტლით. კაბრიოლეტით ისე ადვილად დაიარება როგორც ქალაქებში. ერთ ადგილას ვერ დაინახავთ იქით ურემსა და კაცს გზის ტალახში ჩაფლულს, რომ იქედან მაშველს ეძახოდეს. ჩვენი თვალები ასე მოხიბლული იყო მთელი დღე საღამომდის. საღამოზე მივედით ვენის რკინის გზის სადგურზე. უცბათ გაიღო ვაგონების კარები და ნახევარ წამში მთლად დაიცალა მოგზაურებისაგან ვაგონები. მოვიდენ კაცები და ლაპარაკი დაგვიწყეს. ჩვენ „ჩინოვნიკები“ გვეგონა, მაგრამ ეს ჩინოვნიკები თურმე ჩვენებურად ბარგის გადამტანი ყოფილან! ჩამოგვართვეს ჩემოდნები და სასტუმრომდის ზურგით მიგვიტანეს, რადგან ახლოს იყო სასტუმრო ამ სადგურზე. აქ დავისვენეთ და გავათიეთ ღამე.

სანამ ჩვენ აქაურ შთაბეჭდილებას მოგითხრობდეთ, მკითხველო, საჭიროთ ვსთვლით მოგითხრათ მოკლედ საზოგადო ცნობები ავსტრო-უნგრეთის სახელმწიფოზე. აი ეს ცნობები: ავსტრო-უნგრეთის იმპერია (თითქმის ნახევრობით მთა-გორიანი ადგილებისაგან შესდგება) არის 25000 ინგლისური კვადრატი მილი, რომელსაც ჰყოფს მდინარე დუნაი. ეს სახელმწიფო მეტის-მეტად აპრელებულია სხვა-და-სხვა თემის ხალხით. მცხოვრებლების რიცხვი დღეს ადის ორმოცდა სამ მილიონამდის. უნგრეთს 1867 წლიდგან მინიჭებული აქვს თვით-მმართველობა. საზოგადოდ სახელმწიფო საქმეებს განაგებს პარლამენტი თავის მინისტრებით. პარლამენტის დეპუტატებს კი ხალხი ირჩევს. მთელი სახელმწიფო ოლქებათ არის დაყოფილი და პარლამენტისაგან დადგენილი კანონებით იმართებიან. ამ სახელმწიფოს მშვიდობიანობის დროს ჰყავს 36000 ჯარის კაცი. ომიანობის დროს ერთ მილიონ და რვაასს ათას კაცს გამოიყვანს. ათი საომარი გემი ჰყავს, რვა გემი მდინარეების ნაპირის დასაფარავი, 14 კრეისერი და ოთხმოცამდე ნაღმის მოსატანი ნავები. ამ სახელმწიფოში დასავლეთით მდებარეობს ტიროლი და ალპის მთები, რომელი ადგილებიც თქვენ წარმოგიდგენს ერთ უმშვენიერესს ადგილს მთელს ევროპაში. ეს და შვეიცარიის ადგილები თქვენ თვალს იზიდავს უნებლიეთ და მომავალი მოგზაური ხედავს ისეთ სანახავებს, რომელთაც თქვენ არც ერთი მშვენიერად მოწყობილი „პანორამა“ არ დაგანახვებს. შვეიცარიაში თქვენ ბუნებას შეკეთებულს, გამშვენებულს ხედავთ, მაგრამ ტიროლში კი ყოველივე ბუნებრივია და მეტის-მეტად სასიამოვნო და კეთილ სანახავია სადგომი სახლები კარგად გაწყობილი და სუფთა. ამ სახელმწიფოში ბევრი მშვენიერი საზაფხულო ადგილია. აქ არის ბადენი ვენის ახლოს, კარსლ ბადი, ფრანცენსბად, იშლი, მარ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვანბად, ტეპლიცი და სხვა-და-სხვა საზაფხულო სასიამოვნო სამყოფები. ეს სახელმწიფო, განსაკუთრებით ვენგრია, ძლიერ მდიდარია პურით, კარგი ღვინოებით. ამ სახელმწიფოში მზადდება რკინა, სპილენძი, ქვის ნახშირი, მარილი. აქვე სამკმაოდ გავრცელებულია აბრეშუმის მოცვანა.

რკინის გზები საზოგადოდ ავსტრო-უნგრეთის იმპერიაში კარგი არის და ირგვლივ შემოსავლელი ბილეთების ფასიც კარგა დაკლებულია. ყოველ წლობით დიდი შესავალი აქვსთ მკვიდრ მცხოვრებთ უცხო ქვეყნელ მოგზაურთაგან. ამ სახელმწიფოში მეტის მეტად მშვენიერი საზაფხულო ადგილები არის და მიდის კიდეც ხალხი. ადგილების სიკეთეს გარდა კაცი ადვილად გამოდის ხარჯში. სასტუმროს ოთახები და საზოგადოდ სადგომების ქირა იაფია, სასმელ-საჭმელიც არ არის ისე ძვირი, როგორც ჩვენში.

ეხლა შეუდგეთ თვით ამ სახელმწიფოს სატახტო ქალაქის ვენის აღწერას. ვენას აქვს გარშემო შვიდი რკინის გზის სადგური. რუსეთიდან მიმავალი მოგზაურები ქალაქში შედიან ჩრდილოეთის მხრით—ჩრდილოეთის სადგურით. როგორც სატახტო ქალაქში, ვენაში არის ყველა უმთავრესი სასამართლო დაწესებულებანი აქვეა ხელმწიფის სასახლეც. ქალაქი გაშენებულია მდინარე დუნაის ორივე მხრით და იყოფა ცხამეტ ოლქად. მცხოვრებთა რიცხვი არის ერთი მილიონი და ნახევარი, მაგრამ მეტის-მეტად აჭრელებულია სხვა-და-სხვა თემის ხალხით. აქ ცხოვრობენ ნემცები, სლავიანები, ჩეხები, ვენგრიელები და მრავალი ებრაელნი, რომელთაც ვაჭრობა ჩაუგდიათ ხელში. ზოგიერთი ნივთი აქ უფრო იაფად იყიდება, ვინემ პარიჟში, მაგრამ აქ ბევრ ყალბ და უვარგის ნივთებსაც ჰყიდიან მოტყუებით.

ერთი უმთავრესი ქუჩა, სახელდობრ რინგშტრასე, თითქმის, გარს უვლის ვენას. ეს ქუჩა არის გაყოლებული სწორეთ ძველი ვენის ციხის ზღუდეების ადგილას და სწორეთ ამ ქუჩით შეუძლია ვენას იამპარტავნოს სხვა ქალაქების ქუჩებთან შედარებით. ამ ქუჩაზე არის გაყოლებული მშვენიერი და დიდებული შენობანი, ტაძრები, მუზეი, პარლამენტი, უნივერსიტეტი და სხვა. ყველა ეს შენობანი დიდი და მშვენიერად აგებულნი არიან და მეტის-მეტად ამშვენებენ ვენას. ახალი ქუჩები ვენის ქალაქისა სწორი და სუფთანიც არიან, სამაგიეროდ ძველი ქუჩები კი უსწორ-მასწორია და უწმინდურათაც ინახებიან. ქუჩები საზოგადოდ ვიწროები და მიხვეულ-მოხვეულნი არიან.

ვენაში თუმცა მცხოვრებლების რიცხვი მილიონ ნახევრამდის ადის, მაგრამ ისეთი სიცოცხლე არა სჩანს, როგორიც ევროპიის სხვა ქალაქებში. ზოგიერთ ქუჩებში, მართალია, შესამჩნევია ხალხის მოძრაობა, მაგრამ არა დიდხანს, საღამოს ეს ხალხის მოძრაობა თვალ-საჩინოდ კლებულობს და ათ საათზე, თითქმის, დაკეტილია მაღაზიები და ხალხი ოჯახში იმყოფება. ძველ დროში ვენა ითვლებოდა თურმე დროების გასატარებელ ქალაქად, მაგრამ დღეს ის აღარ არის, რაც ძველად ყოფილა, თუმცა დღესაც დროების გატარებაში დ ხალისობაში ბევრად მაინცა და მაინც არ ჩამოუვარდება ზოგიერთ სხვა ქალაქებს.

ვენის ისტორია ძლიერ ძველი დროიდან იწყება. რომის დროს ვენა ყოფილა რომის ციხეთ, რომელსაც ეწოდებოდა ვინდობონი, როგორც ქალაქი ვენა დაწყებულა მეთორმეტე საუკუნიდან. ორჯელ შემორტყმია გარს თათრები. თათრების მეორე შემოსევის დროს იან სამენსკისაგან განთავისუფლებულა. 1805 და 1808 წლებში დაუპყრია საფრანგეთს. 1815 წელში აქ ყოფილა კონგრესი და 48 წელში მომხდარ არეულობის შემდეგ ტახტზე ასულა დღევანდელი იმპერატორი ფრანც იოსები.

მოგზაურთა საყურადღებო და დასათვალიერებელი ადგილები ქალაქ ვენისა.

1) იმპერატორის ფრანც იოსების სასახლე და შესანიშნავი ვენის პარკი პრატერი.

პრატერი არის საყვარელი სასეირნო ადგილი ვენის მცხოვრებთათვის განსაკუთრებით გაზაფხულის დროს. ეს პარკი ხალხისათვის სასეირნოდ გახსნილა 1766 წლიდან. ეს ადგილი სივრცით არის 1712 გექტარი. ამ პარკში მრავალი ადგილებია სასეირნო, როგორც ქვეითა მოსიარულეთათვის, ისე ეტლებით და კარეტებით. ერთ ადგილას არის აგრეთვე ცხენების საჭენებელი ადგილი. ამ პარკის გვერდითვე არის მოწყობილი სახალხო დროს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

გასატარებელი ადგილი, რომელსაც ეწოდება ვენეცია ვენაში. აქ არის მოთავსებული ყოველ გვარი დროს გასატარებელი ყველა წოდების ხალხისათვის. აქ მდიდარსაც და ღარიბსაც შეუძლია დრო გაატაროს და იხილოს ყოველ გვარი წარმოდგენები, მოისმინოს მუზიკა, სიმღერები, ცეკვა-თამაში. ერთის მხრით კაცს გეგონება თავის თავი ვენეციაში. აქ მომღერლები ვენეციურათ არიან ჩაცმულნი. გაუკეთებიათ არხები და გორგოლებით დასეირნობენ. არის გაკეთებული ვეებერთელა გორგოლა, რომელზედაც დაეტევა სამასამდე კაცი. გორგოლა ნელ-ნელა ტრიალებს და მთელ ქალაქს თავზედ დაჩერებიხარ. აქვე არის ათას გვარი სახალხო მუზეუმები სანიადაგო და დროებით სხვა-და-სხვა უცხო მოგზაურთაგან გაწყობილი.

მშვენიერ სანახაობას წარმოადგეს ამ პარკის ერთი მაღლობი ადგილი, რომლიდანაც მთელ ქალაქს ზემოდან დაჰყურებ. აქ სულ მაღლობზე არის ერთი მოგრძელო ქიშკრის მსგავსი შენობა კარგა მაღლათ აგებული. კიბით ადიხარ მოგზაური ამ შენობაში და სულ მაღლიდან მთელ ვენის არე მარეს დასჩერებიხარ. ამ შენობას სამხრეთის მხრით აქვს დიდი ოთხ-კუთხი ტბა და ჩრდილოეთითაც ორ-სამს ადგილას ერთი მეორეზე დაბლათ ოთხ-კუთხიანი ტბები. ეს ტბები სავსეა სხვა-და-სხვა თევზებით. ირგვლივ მშვენიერი მწვანე ბალახით არის დაფარული მინდორი და ხშირად ხედავთ აქეთ-იქით ყვავილებითა და ხეებით მორთულ მინდვრებს ხალიჩების მსგავსად აფერადებულს· დიდხანს ველარ მოვაშორეთ თვალი ხელმწიფის სასახლეს და მშვენიერად, ხელოვნურად შეკრეჭილ ხეების ალეიებს. ამ დროს უნებლიეთ მომაგონდა ისტორია კაცის გაჩენაზე, მის დანიშნულებაზე, კაცის მდიდრულ და ღარიბულ ცხოვრებაზე, უნებლიეთ შეენატრები ზოგიერთების ფუფუნებით ცხოვრებას, სიმდიდრეს და ქვეყნის დიდ კაცობას. იტყვიან ხოლმე: „ჰე, ღარიბი კაცის ცხოვრებაში ღმერთი არ გარეულა, ღარიბის ცხოვრება ცხოვრება კი არა, ტანჯვა-წვალება არის მარტო". აი ბედნიერი ვიქნებოდი, რომ ყველა ამაების (უჩვენებენ ხოლმე ხშირად ხელმწიფის სასახლეებს და მშვენიერ პარკებს და ბაღებს) პატრონი ვიყო და მათთანა ბატონი და თავისუფლად აქ დავსეირნობდე. რა ძლიერ მოტყუებულია ასეთი მოაზრე კაცი!.. დღემდის კიდევ უმეტესობას არა აქვს შეგნებული, რომ ბედნიერი ცხოვრება სიმდიდრით და დიდკაცობით არ მოიპოვება. არ იციან კიდევ, რომ ბედნიერების წყარო თვითონ კაცშია და არა მის სიმდიდრეში და მის მაღალ ხარისხოვნებაში. არ გჯერათ, მკითხველო? აბა დამიგდეთ ყური და მე დაგიმტკიცებთ თქვენ, რომ ხშირად ხალხის უმეტესობის აზრით ყველაზე ბედნიერი ამ ქვეყანაზე უბედურია. ფაქტათ მოვიყვანთ თვით ავსტრო-უნგრეთის იმპერატორის ფრანც იოსების მეუღლეს იმპერატრიცა მარია ტერეზას. ერთის მხრით ვინლა უნდა ყოფილიყოს ამ ქალზე უბედნიერესი. იმპერატრიცა დიდებული მეფის, პატრონი და ბატონი ხალხისა, მფლობელი სასახლეებისა და სიმდიდრეთა, რომლის გასართობად და შესაქცევად მზად იყვნენ... ახლა დააკვირდით კარგად ამ ქალის ცხოვრებას. ამ ქალს ჰყავდა ერთი ძმა, სულით ავადმყოფი. ერთ დღეს ეს ძმა თავის ექიმით ერთ შვეიცარიის ტბაში ნახეს დამრჩვალი. ალბად სეირნობის დროს ნავი გადაუბრუნდათ და დაიღუპენ. მართალია ძმა სნეული იყო, მაგრამ მაინც ძლიერ სამწუხარო იყო დისთვის ძმის დაკარგვა. ამ იმპერატრიცას ჰყავდა ერთად-ერთი შვილი და როგორ ეყვარებოდა, თქვენც კარგად წარმოიდგენთ, მკითხველო. როცა საცოლო შეიქნა ვაჟი, ამ ტახტის მემკვიდრემ შეიყვარა ერთი ლამაზი ქალი მისივე ქვეშევრდომისა. ამ ამბავმა ყველა შეაწუხა და დედა ხომ ყველაზე მეტად, რადგან იმ ქალზე ქორწინება შეუძლებელი იყო, როგორც მემკვიდრისა, ერთ დღეს ეს შეყვარებულნი ერთად მწოლარენი ნახეს და ორივეს ტყვიით თავი ქონდათ გახვრეტილი. ვაჟი და ქალი დაწოლილიყვნენ ერთად პირაღმა, ვაჟს თავის მარჯვენა მკლავი სასთუმლად დაედო ქალისათვის და ამნაირად ჯერეთ საცოლოსთვის მოეხვედრებია საფეთქელში რევოლვერის ტყვია და შემდეგ თავისთვის და ორივე ასე მდებარე ნახეს. წარმოიდგინე, მკითხველო, რა მდგომარეობაში იქნებოდა დედა ამ ერთად-ერთი შვილისა! გაიარა კარგა ხანმა. პარიჟში გამართეს დიდებულმა პირებმა საქველ-მოქმედო მიზნით სავაჭრო ბაზარი. უცფად ცეცხლი წაეკიდა და შიგ მოჰყვა და ამ დიდებული ქალისა და დაიწვა. გაიარა რამდენიმე წელიწადმა, ეს საცოდავი

ქალი შეეიცირიაში არის და ერთ ადგილს მიდის. მივარდება მხეცივით ერთი ვინმე კაცი კაზერიო და გულში დანას ასობს და უღებს ბოლოს. ამაო იყო ამ ქალისათვის ყველაფერი ამ ქვეყანაზე. ამ დიდებული პარკით და მის სახელით იმას არ მიუღია იმდენი სიამოვნება, რამდენიც ჩვენ ვისიამოვნეთ ერთად ჩვენი მოგზაურობით. ეხლა მითხარით, მკითხველო, მიანიჭა თუ არა ბედნიერება ამ ქალს სასახლეებმა, ბაღებმა და მისმა მაღალმა წოდებამ და ხარისხმა? სრულებით არა. რამდენად უფრო ბედნიერია ღარიბი ქალი ამ უბედურ იმპერატრიცაზე და რამდენს შეენატრებოდა იგი სხვა ქალებს, რომელთაც შვიდი-რვა შვილი ჰყავსთ და სულ ცოტაა საჭირო მათი ბედნიერი ცხოვრებისათვის.

† კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძე მამაცაშვილი.

(ნეკროლოგი) *)

საქართველომ დაჰკარგა ერთი იმ დიდებულ კაცთაგანი, რომელიც-კი ჰყოლია მას ამ საუკუნეში. 3 ენკენისთვეს, შუადღის უკან ორს საათზედ, მცირე ხნის ავათმყოფობისაგან მიიცვალა ქვეყნის საყვარელი და იმედი გენერალ-ლეიტენანტი კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძე მამაცაშვილი. ვინც-კი ადევნებს და ადევნებდა ჩვენს საქვეყნო და საზოგადოვო საქმეებს თვალ-ყურს, ყველას გაეგონება რაც იყო ჩვენი ქვეყნისათვის ეს დიდებული და საუკუნოთ დაუვიწყარი კაცი.

კონსტანტინე მამაცაშვილი იმავე თაობითვე იდგა იმ წრეში, რომელიც 1830 წლებიდგან იღვწოდა ქვეყნისთვის, იმას ჰქონდა მოკლე კავშირი ნიკოლოზ ბარათაშვილსა, დიმიტრი ყიფიანსა, გრიგოლ ორბელიანსა, ვახტანგ ორბელიანსა, იოსებ მამაცაშვილსა, ზაქარია ავთანდილოვსა, მიხეილ თუმანიშვილსა და სხვებთან, რომელნიც შეადგენდნენ ლიტერატურულ და საქვეყნო მოღვაწეთა წრეს 1830—40 წლებში და ჰქონდა თავისი დიდი ცოდნით და ნაკითხობით დიდი გავლენა როგორც ამათზედ, ეგრეთვე სხვა მოღვაწეებზედ, რომელთაც ჰქონდათ შემთხვევა ამასთან დაახლოვებისა. ბატონ-ყმობის გადავარდნის დროს ის ყოველი თავისი ღონით სცდილობდა, ყმები განთავისუფლებულიყვნენ დიდი შეღავათით და მრავალი წერილებიც დარჩა იმისი ამაზედ. ის, როგორც ამისი უფროსი ძმა, იოსებ მამაცაშვილი, წინააღმდეგი იყო ბატონ-ყმური დამოკიდებულებისა. ის ეკუთვნოდა იმ დაწინაურებულთა მოაზრეთა, რომელნიც ჰფიქრობენ და სცდილობენ საერთო გაჰხადონ ბედნიერება და ძმური თანასწორობა კაცთა შორის. ბატონ-ყმობის გადავარდნის უკან ის იყო ერთი უკეთესი მოღვაწეთაგანი ჩვენი ბანკის შედგენაში და დ. ყიფიანთან ერთად იღვწოდა ამ საუკეთესო ქართველ საქმისთვის. ის იყო წევრი იმ კომისიისა, რომელსაც ჰქონდა მინდობილი ბანკისა და მისი წესდების შედგენის საქმე. შემდგომ ის დადგა ჩვენი თავად-აზნაურობის სასწავლებლის საქმის თავსა და თითქმის არარაიდამ სხვა თანამოღვაწეებთან ერთად შექმნა ის შკოლა, რომელსაც ჩვენ ვხედავთ დღეს. შკოლა იყო უსახსრო, თითქმის უპატრონო. ყოველი ღონისძიება იხმარა, რომ ეს შკოლა გამხდარიყო იმ დანიშნულების შემსრულებლად, რა მიზნითაც ეყრებოდა საფუძველი ჩვენს ბანკს. ის შეეცადა, რომ შემდგარიყო სათავად-აზნაურო ხაზინა შკოლის შესანახად. ამაზედ იმან აღძრა საქმე და მოახდინა უეზდების კრება და შემდეგ თავად-აზნაურთა საგუბერნიო კრებაც, სადაც გადასწყდა გაწერილიყო ფული თავად-აზნაურობაზედ ამ საქმისათვის. ამასთან მისი და მისი თანამოღვაწეების მეცადინეობით შკოლა მიაჩემა ბანკს და ბანკის მეტი წილი წმინდა მოგება ყოველ წლიუ მიეცა შკოლას. ამითი შკოლა დადგა ისეთს მკვიდრს საფუძველზედ, რომ უბრალო მოსამზადებელი კლასსიდამ გადაკეთდა სრულს გიმნაზიათ და დღეს ასობით უზრდის საქართველოს საუკეთესო ძეთა და ქვეყნის მსახურთა. ამავე დროს კონსტანტინე მამაცაშვილი, მინამ მოსდევდა ჯანი და შესწევდა ღონე, ემსახურებოდა ბანკის საქმესაც: ის დიდს ხანს იყო ბანკის ზედამხედველ კომიტე-

*) ჩვენ სრულებით უერთდებით „ივერიი"-ს გამოთქმულ სიტყვებს განსვენებული მამაცაშვილის სასარგებლო სამსახურსს შესახებ და სიტყვა-სიტყვით ვბეჭდავთ ნეკროლოგს, რომელიც «ივერიაში" არის დაბეჭდილი ქართველისაგან. რედ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტის თავმჯდომარედ და სცდილობდა ყოველი თავისი ცოდნით და გონით ამ ბანკის საქმეების წარმატებას. იმას ეგრეთვე მიუძღვის ღვაწლი „წერა-კითხვის საზოგადოების“ საქმეში, როგორც ერთს უპირველეს შემადგენელს წევრს. ერთის სიტყვით, ეს კაცი იყო დაუცხრომელი და მაღალ-გონიერული მზრუნველი საქვეყნო საქმეებისა, რაც შეეხება პირად მის დამოკიდებულებას კერძოდ მათდამი, ვისაც უჭირდა ამისი დახმარება, ამისი კარი ყოველთვის ღია იყო იმათთვის და ყველას და ყოველს შემთხვევაში უწევდა მამობრივს მფარველობას, კაცთ-მოყვარულს შემწეობას: მისი კარი და გული გახსნილი იმდენად უფრო მეტი იყო, რამდენადაც დაბალი და გაჭირვებული იყო ის, ვინც სცდილობდა მისი საფარველის მიმართვას. ზრდილობა, ტკბილი სიტყვა, ნუგეში იმისი იზიდავდა ყველას გულს და აძლევდა გაჭირვებულთ მხნეობას. რაც შეეხება გონებრივს მის გავლენას, ვისაც შეხვედრია მასთან ყოფნა და ბაასი, ყველას ეხსომება, რა შთაბეჭდილებას ახდენდა ეს დიდებული კაცი ყველაზედ. ღრმად გახსნილი გონება, მრავალგვარი ცოდნა, გასაოცებელი მეხსიერება და მუდამ ბაასი სამეცნიერო ფილოსოფიურს და საზოგადო კითხვების საქმეებზედ, იზიდავდა მისკენ გულს ყველა მათსას, ვინც იცნობდა მას და ვისაც უნდა შეევსო თავისი ცოდნა და გაეგო ბევრი რამ, რაც არ თითონ იცოდა.

რაც შეეხება სამხედრო იმის ნიჭს და სახელმწიფო სამსახურს და მოღვაწეობას, უეჭველია უფრო დაწვრილებით იქმნება ცნობა ოფიციალურს გაზეთებში. ჩვენც მოვიხსენიებთ, როდესაც შევადგენთ მის დაწვრილებითი ბიოგრაფიას.

საუკუნოდ იყვეს ხსენება შენი საუკეთესო და დიდებულო ქართველო. არ უნდა იყვეს ის ერი უიმედო, რომელსაც შეუძლიან შენგვარი შვილის შობა. ვაყრით შენს დიდებულ კუბოს ცხარე ცრემლს. სტირდე, საქართველო, ჩვენთან ერთად დიდებულ ქართველის დაკარგვას.

გენერალ-ლეიტენანტის კ. ქ. მამაცაშვილის გვამის დასაფლავება.

7 სექტემბერს, დაკრძალეს გვამი განსვენებულის გენერალ-ლეიტენანტის კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძის მამაცაშვილისა, რომელიც, როგორც მკითხველებმა უწყიან, კვირას, 3 სექტემბერს, ნაშუადღევის 2 საათზედ გარდაიცვალა. დილითვე დიდ-ძალი ხალხი შეიკრიბა განსვენებულის სახლის წინ, ალექსანდრეს ქუჩაზედ, სადაც მოვიდა აგრეთვე ტვერის დრაგუნთა მე-43 რაზმი, ერევნის რაზმი და კავკასიის გრენადერთა რაზმის არტილერიის ბრიგადა. აქედგან განსვენებულის გვამი გამოასვენეს გენერლებმა და სამხედრო წოდების წარჩინებულთა და ხელით მოასვენეს კუკიის ალექსანდრე ნეველის ეკკლესიაში. აქ გორის ეპისკოპოსმა, ყოვლად უსამღვდელოესმა კირიონმა გარდაიხადა ქალაქის სამღვდელოების თანადახმარებით მიცვალებულის წირვა. წირვის გარდახდის შემდეგ შესაფერი სიტყვა წარმოსთქვა ამა ეკკლესიის წინამძღვარმა, მღვდელმა ზვერევმა რუსულს ენაზედ, რომელშიაც მოიხსენია განსვენებულის ღვაწლი რუსეთის სამხედრო ისტორიის წინაშე.

პანაშვიდის გარდახდის შემდეგ განსვენებული გაასვენეს სამხედრო სამგლოვიარო ეტლზედ და წაასვენეს დიდუბის ყოვლად წმ. ღვთის-მშობლის ეკკლესიაში. წინ მიუძღოდნენ სამხედრო კაცნი, რომელთაც ბალიშებით მიჰქონდათ განსვენებულის მიერ მიღებული ორდენები, შემდეგ მიდიოდნენ დეპუტაციები ტფილისისა, ქუთაისისა, ოზურგეთისა, გორისა და სხ. მაზრების თავად-აზნაურობისა, აგრეთვე ქ. ტფილისისა, ტფილისის სათავად-აზნაურო ბანკისა, „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებისა“, ტფილისის სათავად-აზნაურო სასწავლებლისა, ქართულ დრამატიულ საზოგადოებისა და სხვათა წარმომადგენელნი, ტფილისის სათავად-აზნაურო სასწავლებლის მოწაფენი, სამხედრო ხორო მგალობელთა, სამღვდელოება გორის ეპისკოპოსის კირიონის წინამძღოლობით, სამხედრო სამგლოვიარო ეტლი, რომელიც გვირგვინებით იყო მოფენილი და რომელთა შორის ჩვენ შევნიშნეთ შემდეგი გვირგვინები:

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ტფილისის გუბერნიის თავად-აზნაურობისაგან: «ნამდვილს ქართველს, პატიოსანს მუშაკს და გმირს, დაუვიწყარს კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძე მამაცაშვილს“.

ტფილისის სათავად აზნაურო ბანკისაგან ძვირფასი ვერცხლის გვირგვინი.

ტფილისის სათავად-აზნაურო სკოლისაგან: „პირველს დაუვიწყარს თავმჯდომარეს“.

ქუთაისის გუბერნიის თავად-აზნაურობისაგან.

პეტერბურგის ქართველებისაგან.

გორის მაზრის თავად-აზნაურობისაგან.

თელავის მაზრის თავად-აზნაურობისაგან.

„ივერიის“ რედაქციისაგან.

ტფილისის პირველ გიმნაზიის ქართველ მოსწავლეთაგან.

სათავად-აზნაურო სკოლის მოსწავლეთაგან.

ყარსის ქართველებისაგან:

„რომ შენს ხსოვნას თაყვანი არ სცეს,
მისთანა ჩვენში აბა ვინ არის“!?

ბათუმის ქართველთაგან; „ნამდვილს გულ-მხურვალე მამულის შვილს“.

ტფილისის ქალაქის საბჭოსაგან.

ქალაქ ტფილისისაგან.

კავკასიის საიმპერატორო-სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოებისაგან.

ქართველთა დრამატიულ საზოგადოებისაგან.

«ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებისაგან“.

„დაუვიწყარს უანგარო მუშაკს კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძე მამაცაშვილს“:

კავკასიის გრენადერთა არტილერიის ბრიგადის უფროსისა და ოფიცერთა საზოგადოებისაგან.

მისის იმპერატორებითის უმაღლესობის დიდის მთავრის მიხეილ ნიკოლოოზის ძის სახელობის კავკასიის გრენადერთა რაზმის საარტილერიო ბრიგადისაგან.

კავკასიის გრენადერთა საარტილერიო ბრიგადის ჯარის კაცთაგან:

„ჩვენს დაუვიწყარს უფროსს“.

გორის მაზრის სამეურნეო ამხანაგობისაგან.

ქალიშვილთა და შვილიშვილთა ანდრონიკაშვილებისაგან.

თავ. დიასამიძის სახლობისაგან.

ტვერის დრაგუნთაგან.

სათავად-აზნაურო სასწავლებლის მასწავლებლებისა და სხვათაგან.

ამ წესითა და რიგით წაასვენეს მიცვალებულის გვამი დიდუბის ტაძრამდე. ჯარის გარდა განსვენებულის გვამს დიდ-ძალი პატივისმცემელნი მისდევდნენ ქალნი და კაცნი ფეხითა და ეტლებით. მიასვენეს რა დიდუბის ეკკლესიის გალავანში, აქ წესის გარდახდის შემდეგ, ვრცელი სიტყვა წარმოსთქვა ქართულად ტფილისის სათავად-აზნაურო სასწავლებლის მასწავლებელმა ბ-ნმა რატიშვილმა, რომელმაც აღნიშნა განსვენებულის სამხედრო და სამოქალაქო ღვაწლი. შემდეგ ქუთაისის მაზრის თავად-აზნაურობის წინამძღოლმა თავ. დავით ნიჟარაძემ შემდეგი გრძნობით სავსე სიტყვა სთქვა:

„ფრიად სამწუხარო მოვალეობის შესასრულებლად მოვედით ამ სამგლოვიარო დღეს დასავლეთ საქართველოდამ იქაურის თავად-აზნაურობის სახელით, რომელმაც ვალად დაგვდო მადლობისა და უღრმესის პატივისცემის ნიშნად ამ მცირე გვირგვინით შევამკოთ შენი მცხედარი, სულით და გულით ჭეშმარიტო ქართველო და ერთგულო მამულის შვილო, კონსტანტინე. ძნელია გამოსათქმელად, თუ რა ნაღველი ესხმება ჩვენს გულს და იდუმალი მწუხარება სტანჯავს და ჰქენჯნის, როცა ჩვენ სამშობლოს ეცლება ხელიდგან შენისთანა შვილი, რომელმაც სიყმაწვილიდგანვე ვიდრე ვაჟ-კაცური ძალა შეგწევდა და მაჯა გიძგეროდა, დაუღალავად ემსახურე შენს სამშობლოს, როგორც სამაგალითო თავდადებული, მხნე და შეუპოვარი მეომარი. 1837-ს წლიდგან არც ერთი ომი არ მომხდარა კავკასიაში, რომელშიაც მონაწილეობა არ მიგეღოს და რუსეთის მხედრობასა და შენთა მოძმეთა და მემამულეთა სასახელოდ და სასიქადულოდ თავი არ გამოგეჩინოს.

როცა წლოვანობამ მოგთხოვა თავისი ხარკი შესვენებისა და მყუდრო ცხოვრებისა, მაშინ შენ შენის დღემდე შეუცვლელად გამჭრიახის გონებით, მტკიცე და თავდადებულის ხასიათით ვიდრე უკანასკნელ სულის ამოსვლამდე მოახმარე შენის სამშობლოს სამსახურს სამოქალაქო ასპარეზზედ. არ ყოფილა არც ერთი დაწესებულება და საზოგადო საქმე, რომელიც შეიცავდა ჩვენის ქვეყნის ინტერესს, რომ მხურვალე მონაწილეობა არ მიგეღო და სასარგებლო ნაყოფი არ მოგეტანინებინა. საუკუნოდ იყოს ხსენება შენი, დაუვიწყარო კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძევ!..

დასასრულ თავად აკაკი წერეთელმა შემდეგი სიტყვა წარმოსთქვა:

ეროვნული ბიბლიოთეკა

„ჩვენთვის მარად სახსოვარო და სასიქადულო მოღვაწეო!.. შენის გადაცვალების სამწუხარო ამბავმა მე, თვით ავადმყოფი, ფეხზედ წამომაყენა და მომიყვანა ამ სიშორეს, რომ შენს ღირსეულ კუბოს, გამოსათხოვრად, თაყვანი ვცე, როგორც პირადად ჩემის მხრით, ისე იმერეთის მაგიერადაც,— იმ დასავლეთელ ქართველების მაგიერ, რომელნიც შორს მყოფს გიცნობდნენ და ახლოს კი ჰყავდით გულში. შენი მოყვარულნი იმერ-ამერნი, შენ თუმცა არც ოქრო-პირულის მჭერ-მეტყველობით გყოლია გატაცებული, და არცა საზენაო მგოსნობით მოხიბლული, მაგრამ არა ნაკლებად თვისის მგოსნებისა და ორატორებისა, გაფასებდნენ და შემოგტრფოდნენ შენ!.. და მაშ როგორ და რითი დაიმსახურე ეს საერო თანაგრძნობა და პატივი? —უანგარო სიყვარულითვე!.. იმ თავიდგან ამ ბოლომდე, სიყმაწვილიდგან დაწყებული სიბერემდე ქვეყნის ერთგულობა გულიდგან არ გამოგშორებია!.. და სადაც-კი ყოფილხარ, ნებით თუ უნებურათ გახსოვდა სამშობლო, ყოველთვის და ყოველგან გულსა გწყვეტდა მისი წარსული, გაკვნესებდა აწმყო, და ტკბილ საოცნებო იმედით გაღელვებდა მისი მომავალი! და აი რამ მოგაგებია ქვეყნის გული!.. მართალია, ქვეყნის ამ გვარნი მოტრფიალენი ჩვენში ყოველთვის ყოფილან, არიან და იქმნებიან, მაგრამ ამაზედ კიდევ ზედმეტ ღირსებად შენ და შენის წრის მოღვაწეებს, იმ მცირე გუნდს, რომელსაც ასპეტაკებდა განსვენებული ალექსანდრე ვახტანგის ძე ორბელიანი, შუქს აფენდა დიმიტრი ყიფიანი და მათ თანა შექათქადებდნენ ლავრენტი არდაზიანი და სხვანი,—ის გეთვლებათ, რომ საზოგადოსა და საპირადოს ერთმანეთში არ ურევდით: სადაც-კი შენიშნავდით ქვეყნისთვის გამოსადეგ ახალგაზრდა ნიჭს, სიხარულით ეგებებოდით, თანაუგრძნობდით, თუნდა ის კერძო ცხოვრებაში თქვენი უსიამოვნო და არა-სასურველი ყოფილიყოს!.. დღეს კი ასე აღარ არის!.. წვრილმა საპირადო ანგარიშებმა ჩაჰყლაპა საერო საზოგადო და ნიჭისა და გულ-წრფელ მოღვაწეობის ადგილს იჭერს საადვილო „ქეთინაური“ და „ბალი-ალობა“. ამიტომაც შენი დაკარგვა როგორც უკანასკნელის წარმომადგენელის იმ ზემოხსენებულ სიმპატიურ გუნდისა. ერთი ორად საგრძნობელი და სამწუხაროა ჩვენთვის..! ჩვენს გლოვასაც საზღვარი აღარ ექმნება, რომ იმედი, ის ციური ნიჭი, როგორც საზოგადოდ ყოველ გასაჭირში, ისე დღესაც ნუგეშს არ გვაძლევდეს: თითქმის საზოგადო კანონია, რომ წმინდა მოწამენი სიკვდილს შემდეგ გვიჩენენ სასწაულს და საზოგადო მოღვაწეთა მაგალითნი მათის სიკვდილის შემდეგ გამოიწვევენ ხოლმე მიმბაძავმიმდევრებს. ახლაც ის გვანუგეშებს, რომ თქვენ მიერ ნაანდერძევი მაგალითი უნაყოფოდ არ დარჩება მომავლისათვის და საუკუნოდ ჰყოფს თქვენს სახსენებელს“.

საზოგადოდ დიდის გლოვითა და მწუხარებით მიეგება ქართველობა განსვენებულის სიკვდილის ამბავს. სხვათა შორის „ივერიი“-ს რედაქციას მისის სიკვდილის გამო მრავალი დეპეშა მისვლია. მოვიხსენებთ მხოლოდ რამდენსამე მათგანს:

ბათუმი. ბათუმის ქართველი საზოგადოება დიდს მწუხარებას აცხადებს მოხუცის მიცვალებისა გამო, რომელიც მთელს თავის სიცოცხლეს საქმითა და ფიქრით ემსახურა თვისის სამშობლოს კეთილ-დღეობას. იყოსმცა იგი კეთილ-შობილ მაგალითად ნორჩის თაობისათვის. გვირგვინით შეამკეთ განსვენებულის კუბო.

პეტერბურგი. პეტერბურგის ქართველები დიდად შეგვაწუხა საქართველოს ჭეშმარიტის შვილის, მხცოვანის მხედარის, მოქალაქის, გენერალ-ლეიტენანტის მამაცაშვილის სიკვდილის ამბავმა, იმ კაცისამ, რომელიც უანგაროდ ინაწილებდა და იზიარებდა საქართველოს ცხოვრების ყოველსავე ავ-კარგს. თანაგრძნობას ვუცხადებთ მისის სახლობისა და მთლად ქართველ საზოგადოების მწუხარებას. ესუბუქოსმცა მიწა დაუვიწყარს მოღვაწეს, რომელიც დიდხანს ტიპიური წარმომადგენელი იყო ძველებურ ქართველთა ღირსებისა და სამშობლოს და მოვალეობის ერთგულებისა. გთხოვთ გვირგვინით შეამკოთ განსვენებულის კუბო.

სოხუმი. დიდად შეგვაწუხა მხცოვანის მოღვაწის კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძის მამაცაშვილის დაკარგვამ. ვუერთებთ ჩვენს მწუხარებას საერთო გლოვას.

კიევი. კიევის ქართველები დიდად შეგვაწუხა პატიოსანის საზოგადო მოღვაწის კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძის სიკვდილმა.

ქუთაისი. ქუთაისის სათავად-აზნაურო სასწავლებელი, დიდად სწუხს რა ქართველ ნორჩის თაობის აღზრდის პეშმარიტ გულშემატკივარის, კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძის სიკვდილს, გთხოვთ გვირგვინით შეამკოთ მისი სამარე. „ივერია“

გარდაცვალებულის გენერალ-ლეიტენანტის კ. ქ. მამაცაშვილის ქვრივმა, ნატალია დავითის ასულმა, შემდეგი სამძიმრის დეპეშა მიიღო მის უმაღლესობის დიდი მთავრის მიხეილ ნიკოლოზის ძისაგან: „აცხონოს ღმერთმა თქვენი ღირსეული ქმარი, სახელოვანი მეომარი კავკასიის არტილერიისა. გიცხადებთ გულითად მონაწილეობას მწუხარებაში, უფალმა მოგცეთ ძალა.

მიხეიდ“

ჩინელები.

ჩინელის გარეგანი შეხედულობა უმეტეს შემთხვევაში ნაკლებად მიმზიდველია. უმეტეს ნაწილს ჩინელებისას სახე აქვს ტალახის მზგავსი და მოყვითალო ფერისა, განიერი და პრტყელი, რომელზედაც უშნოდ ამოშვერილია ლოყის ძვლები თვალებ ქვეშ, ცხვირი გაპარტყნილი, თვალები აქვსთ ვიწრო, წაბლის ფერი და მრუდეთ დაწყობილი; პირი დიდი და მუდამ გაღებული, რომელიც მთელს პირის სახეს აძლევს რაღაც სულელურ გამომეტყველებას; პირის სახეზე წვერ-ულვაში ძლიერ ნაკლებად ასხიათ, თმა აქვსთ შავი და საკმაოდ მაგარი, მამაკაცებს თმა დაწნული აქვსთ და ნაწნავის ბოლოზე ჰკიდიათ აბრეშუმის გრეხილი ნაწნავის დასაგრძელებლად, ქალებს კი ნაწნავი სხვა-და-სხვა ფერად აქვსთ გაკეთებული. მამაკაცები იპარსვენ თავის მთელ წინა ნაწილს, საფეთქლებს და კეფას, მხოლოდ თმას იტოვებენ კინკრიხზე (თავის ქალა); რომ შეხედოთ ჩინელს, რომელსაც ახლად გაუპარსავს თავი და დაუვარცხნია ნაწნავი, გეგონებათ, რომ მას თავის ქალაზე მიწებებული აქვს პატარა პარიკი, რომელზედაც მიწებებულია გრძელი ნაწნავი. როცა ჩინელი ვინმე მახლობელ ნათესავს იგლოვს, ის არც თმას იპარსავს და არც წვერ-ულვაშს, ისე დროს ჩინელი იპარსავს თმას, წვერს და ივარცხნის ნაწნავს კვირაში ერთხელ, ხან უფრო გვიან, რადგან ამ საქმისათვის საჭიროა დალაქის დახმარება. ამიტომაც უბრალო ჩინელს თმა მუდამ გაწეწილი აქვს. ფეხები და ხელები ჩინელს აქვს პატარა და ხელებზე განათლებულ ჩინელთ აბიათ მეტად გრძელი ფრჩხილები, რომელნიც მოწმობენ, რომ ამ დიდი ფრჩხილების მექონი თავს არ იწუხებს შავი მუშაობით.

ჩინელი გლეხის, ხელოსნის და შავი მუშის ტანთ-საცმელს შეადგენს მოკლე კურტკა, რომელიც წაგავს ქალის კოფთას, მაგრამ უფრო განიერი სახელოები აქვს და განიერი და უშნო შალვარი, რომელიც შეკრული აქვს მუხლის კვირისტავთან გრეხილით. ეს ტანთ-საცმელი მზადდება ბამბის ლურჯი მატერიისაგან, რომელსაც სახლებშივე ქსოვენ და სიცივის დროს უდებენ ბანბას; ზაფხულობით უმეტესნი, განსაკუთრებით გლეხები, იცვამენ უფრო ძლიერ კოფტებს და მოკლე შალვარს ბამბის მატერიისაგან, მაგრამ თეთრი ფერისას. უფრო შეძლებული ხალხი, ვაჭრები, მოხელეები კოფტების ზემოთ იცმენ ხალათებს, რომელიც სიგრძით მუხლებ ქვემოდ უწევს. ეს ხალათები მზადდება უფრო წმინდა ლურჯი, რუხი ანუ შავი ფერის მატერიისაგან და მის ზემოთ იცმენ კიდევ მეორე სახელოებიანს ანუ უსახელო კოფტას: მსგავსი ხალათი და კოფტა არის სადღესასწაულო ტანთსაცმელი უბრალო ხალხისა, ხოლო მდიდრები სადღესასწაულო ტანთსაცმელს იკერავენ სხვა-და-სხვა ღირსების და ფერის აბრეშუმეულისაგან, კარგ მორთულობად მიაჩნიათ, როცა ჩვეულებრივ შალვარს ზემოდ იცმენ კიდევ მეორე შალვარს უფრო მოკლეს, რომელიც მუხლის კვირისტავთან შეკრულია ზორნით და რომელიც წელთან დამაგრებულია ყაითანით. ფეხზე აცვიათ მოკლე ჩულქები, რომელიც შეკერულია ბამბის მატერიისაგან და რომელსაც ზამთრობით უდებენ ბამბას ანუ ცხვრის ბალნიან ტყავს. ფეხზე იცმენ ტუფლებს, რომელსაც კერავენ ბამბის მატერიისაგანდა ქვეშ უდებენ ტყავის სქელ ლანჩას ანუ ნაბადს, რომელსაც წვერები მაღლა აქვსთ აპრეხილი. საპარადო და სამგზავრო ფეხსაცმელი ჩინელისა არის წაღა, რომელსაც უდევს მეტად სქელი ლანჩა. ასეთ წაღებს კერავენ ბამბის ძლიერ სქელი მატერიისაგან ანუ შავი ხავერდისაგან, თვითონ ლანჩა კი თეთრი ფერისაა. ზაფხუ-

ლობით უბრალო ხალხი და სალდათები იცმენ ფეხზე სანდალს, რომელიც მზადდება ჩალის ანუ ბაწრებისაგან. ასეთი ფეხსაცმელი ძლიერ მჩატე და მოხერხებულია გორებზე სიარულის დროს, განსაკუთრებით წვიმის დროს, როცა ჩვეულებრივი ტუფლი ადვილად სველდება და ფუჭდება; საზოგადოდ ჩინელის ფეხსაცმელი სანდალს გარდა მძიმე და მოუხერხებელია.

როცა ჩინელი უბრალოდ არის ჩაცმული, თავზე მას სრულებით არაფერი არ ახურავს, ანუ იხურავს ბამბის ლურჯ ხელსახოცს, რომელსაც ქალებივით იხვევენ თავზე და ნაწნავი კი ხელსახოცს ზემოთ აქვს გადმოშვერილი; ამიტომ უულაშო და უწვერო ჩინელი, რომელსაც ტანზე აცვია გრძელი ხალათი, ფეხებზე ტუფლები და თავზე მოხვეული აქვს თავსაფარი, წააგავს მოხუცებულ ქალს. როცა ძლიერ სიცხეა, ანუ წვიმს, უბრალო ხალხი თავზე იხურავს ჭილოფის ქუდებს, რომელთაც მეტისმეტად განიერი კალთები აქვს და ქოლგის მაგიერობას უწევს; დიდკაცობა თავზე იხურავს მრგვალ ქუდს, რომელსაც კერვენ ძვირფასი შავი ატლასისაგან. ზემოთ მიკერებული აქვს შალი, ლურჯი ანუ წითელი კოპი, რომელიც მზადდება აბრეშუმის ძაფის ანუ ცხენის ძუისაგან. როცა ჩინელი სადღესასწაულოდ ეწყობა, თავზე იხურავს ზაფხულობით ჭილის მრგვალ შლიაპას, რომელიც სოკოს ზემო თავს მოგაგონებს და ამ შლიაპაზე მიბმულია აბრეშუმის წითელი ფოჩი, ზამთარში კი იხურვენ ბატკნის მატყლისაგან გაკეთებულ შავ შლიაპას ამაკე ფოჩით; მოხელეების შლიაპები გარდა ფოჩისა მორთულია სხვა-დასხვა ფერის ბურთით და ეს იმაზეა დამოკიდებული, თუ ვინ რა ჩინის მექონეა; დიდ კაცობას ამ გვარ შლიაპებზე გაკეთებული აქვსთ ფარშავანგის ფრთა ერთი, ორი ანუ სამი სათვალეებით. შლიაპებს და ქუდებს ოთახებშიაც არ იხდიან თავიდამ, გლეხები და შავი მუშა მთელი დღე ძლიერი პაპანაქების დროსაც კი თავზე სრულებით არაფერს არ იხურვენ.

ქალების ტანთ-საცმელი იგივე გრძელი ხალათი და კოფტა არის, რომელთაც კაცები ხმარობენ, მხოლოდ ქალების კოფტა უფრო მოგრძოა; სადღესასწაულო ტანთსაცმელი ჩინელი ქალისას წარმოადგენს იუბკა, რომელსაც იცმენ, როგორც წინ საფარი, და უფრო ძლიერ გრძელი და განიერი კოფტა—განიერი სახელოებით. ეს ტანთ-საცმელი მზადდება იმავე ბამბის მატერიისაგან, რომლიდგანაც მზადდება კაცების ტანთ-საცმელიც. ქალების ტანისამოსი უმეტესად იკერება ლურჯი და ხან წითელი ანუ მწვანე ფერის მატერიისაგან, სადღესასწაულო ტანისამოსი კი სხვა-და-სხვა ფერის აბრეშუმეულისაგან, რომელსაც რთვენ სხვა-და-სხვა ლენტებით და ნაქარგებით. თმას ირთვენ ყვავიღიებით და ვერცხლის ქინძისთავებით. უმეტეს შემთხვევაში ჩინელი ქალი თავშიშველა დადის, ანუ ხმარობს თავსაფარს. შლიაპებს ხმარობს მარტო უბრალო ხალხი და იმასაც ზოგან; ჩინელი ქალები დიდი მოყვარული არიან საყურებისა, ბეჭდებისა, სამაჯურებისა. ეს ნივთები უფრო სპილენძისა და ვერცხლისანი არიან. მხოლოდ მდიდრები ხმარობენ ოქროსას. აგრეთვე ჩინელი ქალი ძლიერ მოყვარულია უმარილისა, ფერისა და სერმისა, რომლებითაც ილამაზებს პირის სახეს.

ჩინეთში ქალები ჩვეულებისამებრ იპატარავებენ და ისახიჩრებენ ფეხებს, ამიტომ ქალების ფეხსაცმელი განსხვავებულია კაცების ფეხსაცმელისაგან. ქალის ფეხსაცმელია არტახი, რომელიც მაგრად შემოხვეულა დასახიჩრებულ ფეხზე. აგრეთვე ქალები იცმენ ერთი ბეწო ფეხსაცმელებს, რომელთა წვეროები და ლანჩა მეტად წაიწროებულია წვერისკენ. მზგავსი ფეხსაცმელების ლანჩა ხშირად ერთ ვერშოკზე კოტა მეტია. რამდენათაც ჩინელს პატარა ფეხი აქვს, იმდენად მოსაწონია მისი მექონე, როცა ჯვარის წერის პირობას ადგენენ ხშირად უფრო მეტი ყურადღება მიქცეულია ფეხის სიპატარავეზე, ვიდრე პირის სახის სილამაზეზე და ხასიათის სიკარგეზე; ამ გვარად დასახიჩრებული ფეხი, რომელსაც მუხლამდე შემოხვეული აქვს არტახი ტუფლისა, კაცს წარმოუღგენს ოთხფეხი ცხოველის ფლოქვს, ვინემ კაცის ფეხს.

ზემოთ ვსთქვით, რომ ჩინელი კაცი, რომელსაც ფეხებზე აცვია ფეხსაცმელები, ტანზე გრძელი ხალათი და თავზე აქვს დიდი ნაწნავი, უფრო მამაკაცებს ჰგავს ვინემ ქალს. თუ ასეთი სანახავია კაცი, რა საზიზღარი შესახედავი იქნება ჩინელი ქალი ჩვეულებრივ ტანთ-საცმელში, რომელსაც აცვია უშნო განაერი შალვარი და ტომრის მზგავსი ზედაწელი. აბრეშუმის ტანთსაცმელში გამოწყობილი ჩინელი ქალი, რომელსაც პირის სახეზე წასმული

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აქვს უზომოდ ფერ-უმარილი, წააგავს უსულო დედოფალს თავისი რაღაც უგნური და პრტყელი პირის სახით. თავისი დასახიჩრებული ფეხებით მეტად უშნოთ დადის ჩინელი ქალი. დადის აჯიბაჯად და რომ სიარულის დროს სწორა დაიკავოს ტანი, ხელები გაშლილი აქვს თითქო თოკზე თამაშობსო, მოხუცებული ქალები კი სიარულის დროს ჯოხებს ხმარობენ.

ამ სახით გარეგანი შეხედულობით ჩინელი ძლიერ ცუდ შთაბეჭდილებას ახდენს მნახველზე და როცა ახლოს გაეცნობი და ამ ხალხის განსაკუთრებულ ჩვეულებებს შეიტყობთ, ეს ცუდი შთაბეჭდილები ერთი ორად ძლიერდება მნახველში.

(დასასრული იქმნება).

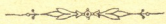

ჟურნალ-გაზეთებიდან.

(ომის ამბები)

უკანასკნელი ტელეგრამები ჩინეთიდან გვაუწყებენ, რომ ჩინეთის ცნობილ დიპლომატ ლიხუნ-ჩანგს გადაუცია სახელმწიფოებისთვის რწმუნების სიგელები, რომლებითაც მას მინდობილი აქვს თავისი მთავრობისაგან მორიგების შესახებ მოლაპარაკება დაიწყოს. მაშ შესაძლებელია, რომ ახლო მომავალში ჩინელი ხალხის მოძრაობა ჩაქრეს და ამ ბუმბერაზმა სახელმწიფომ ადვილად ქედი მოიხაროს ევროპის წინაშე? თუმც კაცობრიობის ინტერესები მოითხოვენ ეს ასე მოხდეს, მაგრამ სამწუხაროთ ასეთი დრო ჯერ კიდევ შორს არის. აი ამის რამდენიმე დასამტკიცებელი საბუთიც. ჯერ ერთი ისა, რომ თვით ეს მოლაპარაკება მორიგების შესახებ, ჩინეთის სურვილი არ არის, საქმის ვითარება კი მოითხოვდა, რომ ეს თვით ჩინეთისაგან ყოფილიყო დაწყებული, რადგანაც ევროპის სახელმწიფოები დამარცხებულათ დღეს მას თვლიან. საკვირველება თუ გნებავთ სწორედ ეს არის: გამარჯვებული სახელმწიფოები ემუდარებიან დამარცხებულს: ჩვენ ძლევა-მოსილ ჯარებს თქვენ სატატტო ქალაქიდან გავიყვანთ, და მოდით ღვთის გულისთვის ბოლო მოულოთ ამ ომსო. დამარცხებული კი შორს დგას, თითქო არ ეყურება, რას ეუბნებიან მას და მხოლოთ თავი რომ არ მოაბეზრონ მეტი თხოვნით ნიშნავს ერთ თავის მოხელეს, წადით და იმას ელაპარაკეთ, რამდენიც გნებავსთ, მე კი ჩემსას ვიზამო. ასეთია გარეგანი სახე ამ მოლაპარაკებისა- მაგრამ როგორ გგონიათ: ნუ თუ ევროპა დღეს გამარჯვებულია ჩვენში? და ნუ თუ მეორე მხრით ჩინეთი დამარცხებულია? აი კითხვები, რომლების გამორკვევა ჩვენ მეტად საძნელოთ მიგვაჩნია ჯერ-ჯერობით. ჩვენ ვიცით მხოლოთ, რომ სამხრეთ ჩინეთში, უმეტესათ ქალაქ კანტონის მახლობლათ ჩინელების მოძრაობა ევროპიელთა წინააღმდეგ სულ უფრო და უფრო მატულობს. ასევე ხდება სხვა ადგილებშიაც და თუმც მანჯურია გარეგნობით დაწყნარა რუსეთმა თავისი მრავალ-რიცხოვანი გაწვრთნილი ჯარებით, მაგრამ სამაგიეროთ ამ უკანასკნელ ხანებში მონგოლიას ეტყობა რაღაც ნაირი მოუსვენრობა, ქალაქ კიახტიდან იტყობინებიან, რომ «მონგოლები რუსეთის საზღვრებისაკენ მიეშურებიან საომრათო, რომ იმათ ზარბაზნებიც აქვთო". რას ნიშნავს ასეთი მოძრაობა, ჯერ გამორკვეული არ არის, მაგრამ ეს რომ მშვიდობიანობის ნიშანი არ არის, ესკი ცხადია.

აშკარაა, რომ ყოველსავე ამას ხედვენ ევროპის სახელმწიფოები და ამიტომაც არის რომ ომის გაგრძელება აღარ სურთ ჩინეთში, რაც აუარებელ ხარჯს თხოულობს თუ ფულით, თუ ადამიანთა მსხვერპლით. პირველი ნაბიჯი მშვიდობიანობის ჩამოგდებისთვის ჩინეთში, როგორც ვიცით, რუსეთის მთავრობამ გადადგა მით, რომ მან წინადადება მისცა დანარჩენ მოკავშირე სახელმწიფოებს ჩვენ-ჩვენი ჯარები გავიყვანოთ პეკინიდან და როცა ასეთ მოქმედებას დაინახავს ჩინეთის მთავრობა მაშინ ის უფრო ნდობით მოგვეკვეა და მშვიდობის ჩამოგდებასაც მოისურვებსო. მაგრამ ამ წინადადებამ ევროპის სახელმწიფოები ერთი ერთმანეთს დააშორა. მართალია, ამ წინადადებაზე გადაჭრით უარი გერმანიასა და იტალიას გარდა ჯერ-ჯერობით არავის უთქვამს, მაგრამ ეს მხოლოდ გარეგანი ზრდილობის დასაცველათ. დღემდე რუსეთის წინადადებაზე სრული თანხმობა განაცხადა მხოლოდ ამერიკის შეერთებულმა შტატებმა, რაც მხოლოდ იმით აიხსნება, რომ ამ ჟამათ საპრეზიდენტო არჩევნები იწყება და დღევანდელ პრეზიდენტსა მაკ-კინლეის,

ამისთვის აღარ სცალია. იაპონია მზათაა დააკმაყოფილოს მხოლოდ რუსეთის წინადადების ერთი ნაწილი, ე. ი. გაიყვანოს პეკინიდან თავის ჯარების რამდენიმე ნაწილი, და ისიც იმ შემთხვევაში, თუ ამაზე ყველა დანარჩენი სახელმწიფოები სრულ თანხმობას განაცხადებენ. რაც შეეხება ინგლისს, მისი ნამდვილი წადილი ამის შესახებ ჯერ არავინ უწყის. გერმანია კი მაგრად დგას თავის უარზე. როგორც ვიცით, იმპერატორი ვილ-ჰემ მეორე მარტო თითონ კისრულობს ჩინეთში ომის გაგრძელებას და ჩინელების სასტიკათ დასჯას. მას წარმოდგენილი აქვს, რომ იგი მოწოდებულია თვით განგებისაგან შური ეძიოს ჩინეთში შეურაცყოფილი ევროპიელებისა; ის იმდენს გახდა, რომ ჩინეთის მოკავშირე ჯარების მთავარ სარდლათ თავისი გენერალი, გრაფი ვალდირზეე დაანიშნინა. ამასთანავე პირველ სექტემბრისათვის გერმანიის ჯარების რიცხვმა ჩინეთში 10,000 უნდა მიაღწიოს. 12 აგვისტოს კი ევროპის სახელმწიფოთა სამხედრო ძალა ჩინეთში, გარდა რუსეთისა, ასე გამოიხატებოდა: გერმანიას ჰყავდა: 91 აფიცგრი, 13,150 ჯარის კაცი, 6 ზარბაზანი და 344 ცხენი; ინგლისს: 218 აფიცერი, 6,747 ჯარის კაცი, 35 ზარბაზანი და 1897 ცხენი; ამერიკის შეერთებულ შტატებს: 181 აფიცერი, 5,427 ჯარის კაცი, 17 ზარბაზანი და 1,239 ცხენი; საფრანგეთს: 195 აფიცერი, 5,186 ჯარის კაცი, 37 ზარბაზანი და 570 ცხენი.—მხოლოდ მომავალი დაგვანახვებს, რა გამოვა დღევანდელი მდგომარეობისაგან, თუმცა სამშვიდობოს ჯერ კიდევ ვერაფერს ვხედავთ.

ჩინელი ქალი

ჩინელი კაცი

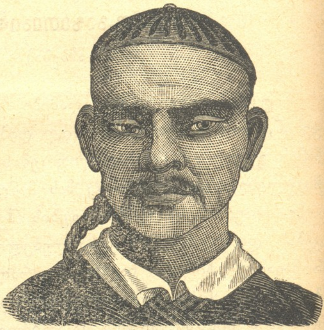
მონგოლელი

იპონელი ქალი

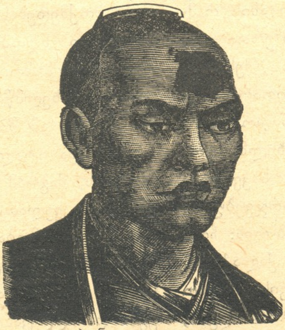
იაპონელი კაცი

მალაიელი ქალი

ახალი ამბები და შენიშვნები.

ტფილისის გაზეთებს ამ დღეებში შემდეგი წერილი მოუვიდათ ნ. გ. ბაგრატიონ მუხრანსკისაგან, რომელიც იმ ჟამად წმ. ელენეს კუნძულზედ თურმე იმყოფება:

„5 აპრილს 1900 წ. ბოზოვოსთან მომხდარ ცხარე ბრძოლის შემდეგ, სადაც გენერალი ვილბუა დემორეული მოჰკლეს, ჩვენ ტყვეთ წაგვიყვანეს და აი ინგლისელებმა წმ. ელენეს კუნძულზედ გამოგვაგზავნეს. წერის ნებას არ მაძლევენ და არა მჯერა, რომ ეს ღია ბარათი (ბარნთზედ წმ. ელენეს კუნძულის სხვა-და სხვა ადგილებია გამოხატული) თქვენამდე მოაღწევს; როგორც-კი ნებას მომცემენ,—ყოველივეს დაწვრილებით გაცნობებთ“.

თავ. ნ. გ. მუხრანსკი ძმაა აწ განსვენებულის დუშეთის მაზრის თავად-აზნაურთა წინამძღოლის ლ. მუხრანსკისა.

* *
*

ფინანსთა სანინისტროში აღძრულია კითხვა იმის შესახებ, რომ მოესპოს პენსიების მიცემა ხაზინიდან იმ პირთ, რომელნიც სამსახურში შესულან კერძო დაწესებულებებში და ჯამაგირს იღებენ.

*
* *

უწმ. სინოდიდან ამ დღეებში მოვიდა დამტკიცებული გეგმა ტფილისის სასულიერო სემინარიის ახალის შენობისა. ეს შენობა აგებული იქმნება ვერაზე, საქართველოს სამხედრო გზის დასაწყისში. დაჯდება სულ 260 ათას მანათად, რომელსაც სინოდი სესხად აძლევს სემინარიას; სესხი გადახდილ იქმნება იმ ფულიდან, რომელსაც სასულიერო მთავრობა აიღებს სემინარიის ახლანდელ შენობის გაყიდვიდან.

*
* *

გაზ. „ნოვოე ობოზრენიე“-ს დეპეშით ატყობინებენ პეტერბურგიდან, რომ გამოცხადდა ახალი კანონი, რომელიც ეხება ტფილისის სათავად-აზნაურო ბანკის წესდების ზოგიერთ მუხლის შეცვლასა.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საოჯახოებასა და ვეთილისზნეობაზე.

დედ-მამის უკეთური ზვილთა საყურადღებოდ.

ბევრჯელ მსმენია მოხუც მშობელთაგან ბევრ ამოსკვნილი სიჩივარი თავიანთ ლოიალ შვილებზე: „დავიმსე და დავიღუპე! ურჩი-უზნეო შვილი გამომივიდა, ეველასფერი თავისი მოსწონს, ძალრჩობს, მაჯოჯოხეთებს და სიბერის დღეს ძიბწარებსო.“ ოჰ, რა ძნელად გასაგონია სიცოდავ მამისაგან ასეთი სიჩივარი თავის ნაწვავ ნადაგავ შვილებზე! რავა დიდი უბედურება და ცოდვის კითხვა არ არის, რომ უსიტყვო ბერუტევს ჰქონდეს ინსტიკტი მშობლური სიყვარულისა და ღვთის მზვავსი ქმნილება ადამიანი-კი ჭკარგავდეს მას! მაშ ვილას უნდა უყვარდეს მშობელი, ვინ უნდა უწევდეს მას მორჩილებას და ჯეროვან პატივის ცემას, თუ არ მისი შვილი, რომელიც მან სიმწრით აღზარდა, რომელსაც გადაეგო მთლად თავისი სიცოცხლე და სიცხოვრებელი.

მშობელთა სიყვარული, მორჩილება და პატივის ცემა თვით უფალმა ღმერთმა დაგიდოთ თქვენ მცნებად. ‹პატივი ეც მამასა შენსა და დედასა შენსაო›, ბრძანებს მესუთე მცნება უფლისა. ამ საზოგადო სჯულს უნდა ემორჩილებოდეს ყოველი ასაკის, წოდების და სარწმუნოების კაცი. ვინც ამ მცნებას არ აღასრულებს, იგი თანამდებია სასჯელისა. „წეულ იეავს, რომელმან შეურცხეოს მამა თვისი ანა თუ დედა თვისი (მეორე სჯულისა 27—15) ‹მგმობარნი და დამტკიებლნი მამისა დაწეულ ღვთისა მიერ განმარისხებელი დედისა თვისისაო“. ბრძანებს ისოზირაქი (3-17).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შვილო, წარმოიდგინე ამაგი შენის მშობლებისა: საცოდავმა დედამ ცხრა თვეს მუცლით გატარა, ვაით გმობა და უით გზარდა. ძუძუს შემდგომ მამაშენმა შენს სიზრდოსა და ჩაცმა-დახურვაზე იზრუნა. ამას გარდა ვინ იცის, რამდენ ღამეს შენ გამო მათ თვალს ძილი არ უნახავს, რამდენი ვარამი, შეწუხება, ჯირი და ნაღვლი გამოსცადეს შენს აღზრდაში და თავიანთ თავს კი ბევრისაგან ბევრი კმეოფილება დაკლეს. ნუ თუ ამდენი ამაგი, ამდენი ძრომა, ღვაწლი და სიკეთე შენ იმით გინდა გადაუსადო შენს მშობლებს, რომ სიბერის დღეს სიცოცხლე გაუმწარო, შიშველ ტიტველა ატარო და სიმშილით სული ამოხადო? ოხ, ღმერთო ჩემო, მიუტევე მათ: რამეთუ არა იციან რასა ქმიან. უბადრუკნო, უგუნურნო და უკეთურნო შვილნო! განა არ იცით, რომ მშობლის შეურაცხ-ყოფელი შვილი ამ ქვეყნად ღვთის წყევლის ქვეშ იქმნება, და რასაც დასთეს იმასვე მოიმკის? იცოდე, რაც შენ უყავი შენს მშობლებსა, მასვე ელოდე შენი შვილებიდანაც. თუ გსურთ თავიდან აიცილოთ რისხვა ღვთისა მომავალი თქვენზე, ეური მიგდეთ და მტკიცედ აღასრულეთ ეს ჩემ მიერ თქვენდამი ლმობიერი და მამაშვილური დარიგება: 1. შემუსვრილის გულით და წრფელის სინანულით გამოსთხოვეთ შენდობა მშობელთა. 2. სულით და გულით ეცადეთ დაიმსახუროთ მათი სიყვარული და ეურადღება. 3. ჯეშმარიტ მცნებად დაიდეთ მშობელთა მორჩილება და პატივის ცემა. 4. მათის ნება რთვით და ლოცვა კურთხევით შეუდგებოდეთ ეოველის საქმის აღსრულებასა, რამეთუ კურთხევა მამისა დაამტკიცებს სახლთა შვილთასა, ხოლო წყევა დედის აღმოფხვრის საფუძვლამდე." (ისოზირაქი 3—9).

მდგდელი მიხეილ გაგაშეფოვი.

ყველა საავათმყოფო ავგულატორიოთურთ

ს. ბ. თოფურიას.

ქ. ქუთაისში.

საავათმყოფოში დგას ორმოცი საწოლი, ხირურგიულ, გინეკოლოგიურ და შინაგან სენით ავათმყოფთათვის. მუწუკებიანი და გადამდები სენით ავათმყოფნი არ მიიღებიან. მოსიარულე ავათმყოფნი მიიღებიან ყოველ დღე 11 საათიდან შუადღის 3 საათამდე.

შინაგან და ნერვებით ავათმყოფებს მიიღებს

ექ. ს. ბ. თოფურია.

ქირურგიულ შარდით სიფილისით და თვალების ავათმყოფობისათვის.

ექ. ფ. კ. გერრატი.

დედაკაცურ ავათმყოფობა და საბებიო ქალი.

ექ. მ. ფ. კოგანი.

რჩევა დარიგების ფასი 50 კ., კონსილიუმის ფასი 3 მ. დღე და ღამე ქარა საავათმყოფოში სრული ხარჯით და ექიმობით 2—3 მანეთამდე. ოპერაციის ფასი გარიგებაზეა.

სამკურნალოს დირექტორი ს. ბ. თოფურია.

შინაარსი:

სალიტერატურო განყოფილება: შემობრძანება იმერეთის ეპარქიაში ყოვლად სამღვდელო ლეონიდისა და პირველი მისი წირვა ქუთაისის საკათედრო ტაძარში, 17 სექტემბერს 1900 წელსა.—ხარება (ლექსი).—ზოგიერთა საგულისხმოდ (ლექსი).—ჩემი სასიხარულო დასამწუხარო შთაბეჭდილებანი აზიასა და ევროპის სახელმწიფოებში მოგზაურობის დროს —კონსტანტინე ქრისტეფორეს ძე მამაცაშვილი (ნეკროლოგი).—გენერალ-ლეიტენანტის კ. ქ. მამაცაშვილის გვამის დასაფლავება. — ჩინელები. — ჟურნალ-გაზეთებიდან. — ახალი ამბები და შენიშვნები.

ხელავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საოჯახში, და კეთილ-ზნეობაზე: დედ-მამის უკეთურ შვილთა საყურადღებოდ.

—განცხადება.

რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ღამბაშიძე. Редакторъ-Издатель П. Д. Гамбашидзе.

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 15 Сентября *1900 г.* ✦ *Цензоръ прот. Е. Елiевъ*

Типог. редакціи журн. „Пастырь" (П. Д. Гамбашидзе) въ Кутаисѣ, въ д. А. Дейсадзе на Нѣмецкой ул.